

Pla de Desenvolupament Turístic de Gelida

Annexos:

- 1. Desenvolupament de l'anàlisi**
- 2. Proposta d'itineraris i senyalització d'edificis**
- 3. Agents entrevistats**

Setembre de 2002

Direcció:
Eudald Tomasa

Redacció:
Jordi Piñero
Oriol Fontdevila

Índex

Annex 1:

Desenvolupament de l'anàlisi	3
1.1 Recursos turístics	4
1.2 Oferta turística	26
1.3 Urbanisme	31
1.4 Públic	33
1.5 Coordinació amb el Penedès	34

Annex 2:

Proposta d'itineraris i senyalització d'edificis	36
2.1 Itineraris turístics per Gelida	37
2.2 Senyalització dels principals edificis d'interès	39

Annex 3:

Agents entrevistats	43
----------------------------	-----------

Annex 1:

Desenvolupament de l'anàlisi

1.1 Recursos turístics

LLISTAT DELS PRINCIPALS RECURSOS

El castell i l'època medieval

- Castell de Gelida i església de Sant Pere
- Casa del Senyor (s. XVI)
- Capella de Santa Magdalena i barri del Puig (s. XIII/ XVI)

Modernisme i poble d'estiu

- Conjunt d'edificis modernistes
- Funicular (principi de segle XX)
- Església parroquial (s. XIX)
- Colònia del Molí Nou
- Font de Cantillepa
- Font de can Torrents
- Font Freda, font Barbuda i altres fonts
- Ramon Pallejà i el modernisme

El Cava

- Caves Torelló
- Bodegues Montcau

Indústria paperera

- Papers Guarro (fàbrica i museu)
- Papers Banchs

Festes i tradicions

- Festa de Santa Llúcia
- Diada de Sant Pau al Castell
- Festa Major (Funimetrada)

CASTELL DE GELIDA I ESGLÉSIA DE SANT PERE

Dades bàsiques

Localització: En un turó pròxim al poble

Època: del segle X al XV

Tipus: Castell

Propietat: Ajuntament de Gelida (el castell); bisbat (església)

Gestió: Associació d'Amics del Castell de Gelida

Descripció

Conjunt format per dos grups de construccions força separades entre si més l'església. Aquesta conserva interessants restes pre-romàniques i transformacions dels segles XII i XVII. Tot plegat forma un recinte fortificat molt gran, situat en un turó estratègic. Les restes arquitectòniques del castell s'han conservat parcialment. Excepte a l'església hi manquen les teulades i bona part de l'estructura original, però n'ha quedat una part considerable que permet fer-se una idea de com era el castell. Els vestigis queden dispersos al cim del turó i permeten fer un "passeig arqueològic" amb moltes possibilitats didàctiques i turístiques.

Actualment s'estan portant a terme obres d'adequació per a l'ús turístic i cultural del castell. Consisteixen la construcció d'un centre d'interpretació, senyalització, millora dels accessos, el disseny d'un itinerari i una campanya arqueològica. El centre d'interpretació esdevindrà el punt d'acollida dels visitants. Es tractarà d'una petita construcció funcional, diferenciada de la resta de construccions però cercant l'harmonia amb el conjunt.

En una segona fase és prevista una campanya en que es milloraran els accessos, s'habilitarà l'església per a un audiovisual i es continuaran les

excavacions arqueològiques. En principi, està prevista per d'aquí dos anys, però l'Associació procurarà iniciar-ne alguns aspectes dins de la primera fase, que acabarà a la primavera vinent.

Ús turístic

Nivell de freqüentació: mitjà

Nivell d'ús turístic: mitjà

Nivell d'interès: molt interessant.

Valoració

- El castell és un conjunt arquitectònic amb moltes possibilitats culturals, tant vinculades al seu coneixement intrínsec com del territori en general.
- El castell lliga a nivell temàtic amb la Casa del Senyor. La distància geogràfica, però, dificulta la creació d'un itinerari.
- Té espais amplis per a l'organització d'activitats d'afluència considerable, com l'espai que tradicionalment s'anomena Plaça del Padró.
- La fragmentarietat del conjunt en dificulta la comprensió global

Propostes

- Millorar els accessos i senyalitzar-los. La problemàtica es planteja especialment a nivell d'autocars i, també, per adequar un espai per a l'aparcament.
- Les obres d'adequació del castell i del centre d'interpretació es troben en procés de realització. S'haurien de tenir en compte els punts conflictius que planteja el recorregut per a l'interior del castell, tan a nivell d'accessibilitat com de seguretat.

Grau de dificultat de l'adequació

Alta, però ja s'està portant a terme.

CASA DEL SENYOR

Dades bàsiques

Localització: c/Àngel Guimerà, n.13-15.

Època: s. XVI

Tipus: casal nobiliari

Propietari: Propietat privada

Descripció

Casa nobiliària, amb elements de fortificació i un pati interior, situada a un punt molt cèntric del casc urbà. Fou construïda el segle XVI, com a residència del Senyor del Castell. L'estat de conservació és força deficient: l'interior està molt malmès i, a la façana, les esquerdes són considerables i l'arrebossat està brut i desgastat. L'aspecte és d'abandó, un fet que es repeteix en els edificis que flanquegen l'edifici. L'edifici té una part cedida com a seu dels Amics del Castell de Gelida.

Ús turístic

Nivell de freqüentació: nul

Nivell d'ús turístic: nul. l'edifici s'inclou entre els edificis recomanats del poble, però pel seu estat no sembla poder despertar l'interès dels visitants.

Nivell d'interès: interessant

Valoració

- Per la seva ubicació i característiques, l'edifici té potencial per esdevenir un referent per al visitant. Dins del casc urbà és molt cèntric i connecta especialment amb el circuit modernista i la zona comercial. També queda molt proper a l'estació del funicular.
- La imatge històrica que l'edifici pot aportar al poble està desaproveitada. Pel seu aspecte decadent quasi bé es confon amb els edificis que té a l'entorn.
- És de propietat privada i sembla que el propietari té dificultats per a engegar algun projecte.

Propostes

- Restauració a fons de tot l'edifici i buscar un ús adient, que podria ser perfectament turístic. Per exemple com a allotjament amb encant.
- Intentar fer compatible aquest ús més general amb un espai dedicat a museu o centre d'interpretació, d'ús públic.

Grau de dificultat de l'adequació

- Molt elevat

CAPELLA DE SANTA MAGDALENA I BARRI DEL PUIG

Dades bàsiques

Localització: a dos quilòmetres del casc urbà, per la carretera cap a Sant Sadurní.

Època: capella del s. XIII o XVI, segons les interpretacions. Masies del segle XVI.

Tipus: Església i barri popular.

Propietat: Parròquia i propietat privada.

Descripció

Barri d'un fort caràcter rural i amb masies antigues, allunyat del nucli urbà de Gelida. S'hi troba la Capella de Santa Magdalena, datada usualment al segle XVI però que l'Associació d'Amics del Castell atribueix a una comanda templera del segle XIII. Malgrat conservar algun mur de la construcció original i la fesomia d'església rural, les restauracions han desvirtuat força l'arquitectura de la capella. Les cases o masies antigues que integren el barri són Cal Font, Cal Durant, Cal Llopart de Baix, Cal Llopart de Dalt, Can Esteve.

Ús turístic

Nivell de freqüentació: -

Nivell d'ús turístic: Baix.

Nivell d'interès: interessant.

Valoració

- La distància de la barriada respecte al casc urbà dificulta incloure-la en una visita a Gelida.
- D'entre les barriades que envolten Gelida, la del Puig és possiblement la que conserva un caràcter rural més autèntic.

Propostes

- El patrimoni medieval del Puig permet complementar les visites de caràcter històric a Gelida.
- El Barri del Puig seria un bon indret per a establiments vinculats amb el turisme rural.

CONJUNT D'EDIFICIS MODERNISTES I CASES D'ESTIUIG

Dades bàsiques

Localització: edificis dispersos pel casc urbà i els afores del poble.

Època: finals del segle XIX i principis del segle XX.

Tipus: Cases del poble i torres d'estiuig

Propietat: privada i municipal.

Descripció

La major part del patrimoni arquitectònic que conserva Gelida data d'entre finals del segle XIX i principis del XX, coincidint amb l'època del modernisme. Es poden diferenciar tres sectors:

Al centre coincideixen amb l'actual zona comercial. La majoria són cases entremitgeres que les classes benestants del poble construïren a cavall dels dos segles. Situada a banda i banda del carrer Major, configuren l'eix en que es desenvolupà el casc urbà, juntament amb els carrers adjacents. Algunes cases són plenament modernistes, d'altres simplement incorporen algun detall d'aquest estil dins una tipologia més tradicional.

En una zona més perifèrica trobem les segones residències que es construïren arran del fenomen de l'estiuig, present a Gelida des de principis del segle XX. Una primera zona fou al voltant del carrer Sant Lluís, mentre que amb el boom que s'esdevingué a partir dels anys vint les torres passaren a ubicar-se a l'entorn de l'Avinguda Colomer.

El tercer sector és al voltant de la carretera de Vilafranca, amb can Torra i can Font (antic hotel i actual residència d'avis). Es tracta de residències de caràcter més sumptuari, envoltades amb grans jardins i boscos.

En l'annex final incloem un llistat més exhaustiu dels principals edificis modernistes i de l'època d'estiueig.

Ús turístic

Nivell de freqüentació: -

Nivell d'ús turístic: baix

Nivell d'interès: visita obligada

Valoració

- És un dels àmbits més interessants i potencialment turístic. És la base del principal eix temàtic sobre el qual fonamentem aquest treball, ja que pot relligar diferents àmbits: funicular, fonts, entorn natural, etc.

- El centre de Gelida suposa un punt de visita obligada per l'abundància d'elements modernistes i de detalls característics de les cases.

- Als afores l'aprofitament turístic del conjunt és més problemàtic: a l'Avinguda Colomer els edificis històrics es confonen amb torres més modernes que imiten els estils antics o que, al seu costat, resulten més espectaculars; a l'entorn del Polígon de la Gelidense les construccions antigues es troben en un estat precari.

- L'interès rau en el conjunt, però no hi ha cap edifici que sobresurti especialment. Això fa que l'interès estigui dispers pel territori, sense un punt emblemàtic on es pugui focalitzar la visita.

Propostes

- Senyalització dels edificis més destacats i de les rutes que es poden resseguir (tal com s'especifica en l'annex n. 2).

- Catalogació i estudi a fons del patrimoni de finals de segle XIX i principis del XX. Així com també sobre el tema de l'època de l'estiueig.

- És necessària la restauració d'algunes cases importants. Molt sovint, la instal·lació elèctrica del poble també destorba la visualització de les cases.

Grau de dificultat de l'adequació

- Mitjà-alt

FUNICULAR

Dades bàsiques

Localització: comunica l'estació de la Renfe amb el centre

Època: inauguració de la línia el 1924. Modificacions posteriors.

Tipus: Línia de funicular

Propietari: Ferrocarrils de la Generalitat

Descripció

Línia de funicular històrica que comunica l'estació de trens amb el casc urbà. El trajecte dura aproximadament uns deu minuts, i els seus horaris es combinen amb els dels trens de la Renfe. Conserva alguns elements antics, com ara l'estació del casc urbà (molt restaurada), maquinària original (bona part d'ella fora de servei) i els vagonets que, tot i ser moderns, emulen l'aspecte tradicional. Es percep certa voluntat informativa sobre el turisme de la zona: a l'estació del casc urbà hi ha un plànol on s'hi assenyalen els principals llocs d'interès. Des del 1986, es vincula a una festa amb el funicular, la Funimetrada; una cursa popular de periodicitat anual.

Ús turístic

Nivell de freqüentació: baix

Nivell d'ús turístic: mitjà

Nivell d'interès: visita obligada

Valoració

- Es tracta d'un dels pocs funiculars que hi ha a Catalunya (sis, en total) i, per tant, resulta un dels elements emblemàtics i distintius de Gelida.

- El seu potencial turístic passa per ser un mitjà de transport poc habitual i que lliga amb l'època de l'estiu, quan fou concebut. A més a més, per ubicació, el funicular s'integra amb el centre històric de la població.
- El funicular ha perdut la funcionalitat com a mitjà de transport, degut a que la seva excessiva lentitud esdevé incòmode per a l'ús quotidià.
- L'atractiu del recorregut és limitat.

Propostes

- Potenciar el funicular com a distintiu de Gelida. A nivell turístic, s'hauria de proposar al visitant com a mitjà de transport ideal per accedir al casc urbà.
- L'estació del casc urbà és un punt interessant per a situar-hi senyalització turística; per la seva singularitat i perquè coincideix amb el nucli històric.
- Potenciar activitats a l'entorn del Funicular, com és la Funimetrada.
- Difondre els elements històrics i d'arqueologia industrial, com ara la maquinària, taules de comandaments antigues i la politja original, que es conserven a la sala de màquines. Caldria valorar la possibilitat de posar-les a la vista del visitant.

Grau de dificultat de l'adequació

Inversió mitjana.

ESGLÉSIA PARROQUIAL SANT PERE DE GELIDA

Dades bàsiques

Localització: Plaça de l'església

Època: segle XIX.

Tipus: església

Propietari: bisbat.

Descripció

Edifici construït de nova planta el 1857, substituint l'antiga capella de Sant Miquel. No té elements d'especial rellevància, excepte el campanar. També resulten interessants unes pintures de principis del segle XX i la Capella del Santíssim, la més gran del conjunt. L'església és un punt de referència per la seva centralitat.

Pel què fa al campanar, està fet de maó i destaca per l'alçada i per la forma. Interiorment no té gaire interès. Les escales, però, estan en bon estat i permetrien l'accés de visites turístiques.

Ús turístic

Nivell de freqüentació: exclusiu pel culte

Nivell d'ús turístic: nul

Nivell d'interès: poc interessant

Valoració

- L'edifici està ben situat. Té una ubicació molt cèntrica.
- L'interès arquitectònic i històric és molt limitat. Per l'època i la ubicació, pot lligar amb el patrimoni modernista i el poble d'estiu, malgrat no posseir elements ni trets que l'hi vinculin directament.

- El campanar és el punt més interessant. Possibilitats per accedir-hi amb facilitat: les escales són modernes. Des de dalt el campanar té vistes magnífiques als quatre vents. S'hi pot contemplar tot el poble i el Pla del Penedès.

Propostes

- Valorar la possibilitat d'habilitar el campanar pel seu ús turístic. No requereix cap restauració ni obres (malgrat que estaria bé que un arquitecte hi fes una revisió). La parròquia tampoc hi posa cap inconvenient, sempre i quan es faci amb guia.

Grau de dificultat de l'adequació

Baix

FONT DE CANTILLEPA

Dades bàsiques

Localització: a la carretera cap a Sant Sadurní (c-243b), pròxima al casc urbà del poble.

Època: font històrica. En ús, almenys, des de principis del segle XX.

Tipus: font amb àrea de lleure

Propietari: Ajuntament

Descripció

És una de les fonts històriques de Gelida, situada en una plaça empedrada, amb bancs i vegetació abundant. Els sortidors es troben en una estructura arquitectònica simple i elegant, i actualment ragen poca aigua. En una placa hi ha el poema que Ramon Pallejà dedicà a la font el 1928.

L'espai resulta un lloc de pas per força carreteres i camins del terme: la carretera cap a Sant Sadurní i el seu trencall cap al castell, el camí del GR i el camí que s'enfila al castell pel Torrent de Cantillepa (en projecte de senyalització per part dels Amics del Castell). El primer tram del camí del GR, en direcció cap a la Font de Can Torrents, ressegueix la carretera uns 200 m. És de grava i està flanquejat de petits pollancres. Passa per davant de Can Torra i desemboca al trencall cap a Can Font.

Ús turístic

Nivell de freqüentació: mitjà- baix

Nivell d'ús turístic: mitjà-baix; el seu ús és preferentment local

Nivell d'interès: interessant

Valoració

- La font enllaça per ubicació i aspecte amb l'època de l'estiueig.
- Lloc ben comunicat i pròxim al poble i al castell.
- La proximitat amb la carretera treu una mica d'encant, tot i que no és una carretera excessivament transitada.
- L'àrea està mínimament senyalitzada. El seu ús, però, sembla respondre bàsicament als mateixos habitants del poble.

FONT DE CAN TORRENTS

Dades bàsiques

Localització: Carretera cap a Sant Sadurní (c-243-b). A menys de 1 km. cap als afores del poble.

Tipus: font i àrea de picnic

Propietari: Ajuntament

Sistema de gestió: el bar està en règim de concessió.

Descripció

Està situada en una obaga d'un bosc típic, amb una abundant vegetació i un entorn paisatgístic agradable. En parteixen un seguit de camins per a recórrer l'entorn. Per fer picnic hi ha un bar amb terrassa, taules, lavabos i dotze graelles. Pròxims a l'àrea, també hi ha un restaurant (Bar les Fonts) i una gasolinera. Demanant permís a l'Ajuntament es pot acampar en una zona propera als dipòsits de la font.

Ús turístic

Nivell de freqüentació: Caps de setmana, especialment de primavera i estiu.

Nivell d'ús turístic: important.

Nivell d'interès: interessant.

Valoració

- Entorn natural agradable, amb un espai practicable força ampli.
- Punt ben comunicat, malgrat que una mica distanciat del centre del poble.

S'hi vinculen les rutes que recorren les rodalies del terme (un camí cap el castell, i camins que enllacen amb la Ruta de la Garnatxa i el GR5).

- Té serveis, instal·lacions i un nivell d'ús turístic força important. Malgrat que es tracti d'un tipus de turisme bastant massificat i de baix nivell, i que les instal·lacions siguin de poca qualitat i estèticament antiquades.

- Excessiva proximitat a la carretera cap a Sant Sadurní i, sobretot, a l'abocador en desús i pendent d'acondicionar.

Propostes

- Adequació a fons del mobiliari i de la instal·lació.
- Solventar la visibilitat i l'efecte degradant de l'abocador.
- Possible punt per a lloc d'aparcament i d'informació turística.

Grau de dificultat de l'adequació

Inversió mitjana.

FONT BARBUDA I FONT DE SANT MIQUEL

Dades bàsiques:

Localització: al Torrent de Sant Miquel, a l'extrem del casc urbà.

Tipus: fonts

Propietari: Ajuntament

Descripció

La Font Barbuda i la Font de Sant Miquel es troben emplaçades a la vora del casc urbà, ambdues sobre el Torrent de Sant Miquel. El seu entorn natural és frondós i conserven un especial encant, especialment a la Barbuda i, pel què fa a la de Sant Miquel, s'acompanya d'un ampli espai de lleure. Proximament ambdues fonts esdevindran nuclis importants dins el projecte de Parc Central, que en la seva primera fase actuarà precisament a l'entorn d'aquestes fonts.

Ús turístic

Nivell de freqüentació: alt

Nivell d'ús turístic: mitjà

Nivell d'interès: interessant

Valoració

- Fonts amb molt atractiu. Siutades en dos extrems del casc urbà dins uns entorns naturals. La seva bona ubicació s'emfatitzarà amb la creació del Parc Central.
- Ambdues fonts tenen cert valor històric, en tant que estigueren estretament vinculades amb el fenomen de l'estiueig.

- Actualment continuen essent conegudes fora de Gelida. Especialment la Font de Sant Miquel, on bastants foranis acudeixen per a omplir garrafes d'aigua.

RAMON PALLEJÀ I L'ÈPOCA MODERNISTA

Dades bàsiques

Època: poeta vinculat a Gelida a cavall dels segles XIX i XX.

Tipus: Casa on va viure el poeta i festes que s'hi organitzaven

Descripció

Ramon Pallejà, poeta de començament de segle XX, estigué vinculat a Gelida perquè tenia una casa al poble. Hi és recordat per aportar al poble una intensa vida cultural, especialment entre els cercles d'estiuejants. Juntament amb Vicenç Perelló, organitzava jocs florals i altres activitats literàries o musicals. Des del punt de vista estrictament literari es tracta d'un poeta menor, que no ha estat pràcticament reconegut.

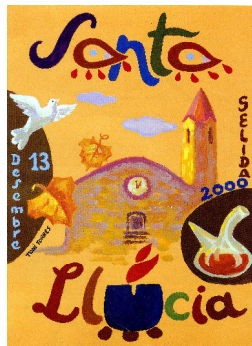
Valoració

- El record de Ramon Pallejà és bàsicament local.
- La seva figura, però, ens posa en contacte amb la Gelida de principis de segle i tot allò que avui ha esdevingut singular: l'estiueig, el funicular, les fonts i el medi natural, etc.
- Diferents elements del poble testimonien la presència de Pallejà, per exemple la casa on visqué o la font de Cantillepa, a la qual dedicà la poesia que hi trobem inscrita.

Propostes

- Aprofitar el record d'aquest personatge de la història recent per posar en valor i donar vida al patrimoni modernista de Gelida, per exemple mitjançant la creació d'una festa literària modernista.
- Adequació de la casa on va viure el poeta.

FESTA DE SANTA LLÚCIA

Dades bàsiques

Data: 13 de desembre. Periodicitat anual.

Localització: Plaça de l'Església

Tipus: festa tradicional

Organització: associació per la festa (constituïda per dues famílies del poble) i Ajuntament

Descripció

Festa popular basada en un tradicional repartiment d'escudella, documentat per primer cop el 1853. De les activitats destinades a la preparació de l'àpat (avui dia complementat amb un repartiment de pa amb botifarra) se n'ocupa una associació formada per dues famílies del poble, i és finançat per aportacions de privats. Pel que fa a les activitats que amenitzen la diada, se n'ocupa l'Ajuntament. Es tracta d'un seguit d'actes tradicionals que es repeteixen anualment (fira d'artesans, exposició de pessebres, cercavila). La festa també té força relació amb la Parròquia: l'escudella es beneeix i també es celebra un Ofici solemne dedicat a Santa Llúcia.

De cara al 2003, amb motiu dels 150 anys del repartiment, es preveu un increment de les activitats i una major difusió.

Ús turístic

Nivell de freqüentació: molt alt

Nivell d'ús turístic: mitjà; el seu ús sembla respondre més als mateixos habitants del poble. Major ús turístic quan la festa s'escau en cap de setmana.

Nivell d'interès: interessant

Valoració

- La ubicació del repartiment a la Plaça de l'Església és adequada ja que és un espai agradable i cèntric. Però es tracta d'una plaça amb un espai molt limitat i que suposa un impediment per incrementar l'afluència de visitants.
- L'organització va a càrrec d'una entitat de fortes arrels tradicionals i poc disposada a introduir canvis que podrien renovar i donar un ús més turístic a la Festa.
- Els actes complementaris al repartiment (organitzats per l'Ajuntament) es repeteixen periòdicament i tenen un atractiu limitat a l'àmbit local, sense cap singularitat diferencial (es tracta d'actes que moltes poblacions de Catalunya organitzen en les seves festes populars).

Propostes

- Major difusió, especialment a través de publicity i vinculació a la proposta turística de Gelida.
- Buscar una orientació més turística, orientada al públic de fora. Traslladar el repartiment a un espai més ampli.
- Organització d'activitats complementàries.

Grau de dificultat de l'adequació

Mitjà-baix.

1.2 Oferta turística

ALLOTJAMENT

- Hi ha una total mancaça d'allotjament al municipi:
- No hi ha cap hotel ni pensió

Residència Casa de pagès Ca l'Emili

(Barrida de Can Parenostre)

- Masia d'origen medieval (segle XIII) amb força atractiu. Part dels murs conserven l'obra de tàpia original.
- La posada en marxa de l'oferta és molt recent (des del passat mes de maig).
- Es tracta de l'oferta de turisme rural que queda més pròxima a Barcelona.
- Capacitat per 14 persones, en 4 habitacions.
- Servei d'esmorzars i sopars.
- Bona relació qualitat- preu.

RESTAURACIÓ

Quatre restaurants típics, amb possibilitats turístiques:

Restaurant Can Terra

- Ben situat, just al centre del poble
- Capacitat: 60 places distribuïdes en dos menjadors
- Antiga masia: edifici amb encant i decoració interior interessant
- Bona relació qualitat-preu, dintre d'uns preus mitjans-baixos.
- Canvi recent de propietat (dades basades en l'anterior propietat).

Restaurant can Panyella

- Situat als afores, en un nus de comunicacions
- Capacitat fins a 130 persones.
- Antiga masia: edifici amb encant i bona decoració interior, però en un entorn de carretera, poc pintoresc.
- Preu mitjà i bona qualitat
- Canvi recent de propietat.

Restaurant Molí Nou

- Situat en un antic edifici fabril precedit per una avinguda arbrada interessant; integrat dins un polígon industrial
- Capacitat de 160 places en tres menjadors.
- Té bon aparcament i capacitat per a grups, però l'entorn industrial li treu encant i el fa poc apte per a usos turístics
- Preu baix i qualitat acceptable.

Restaurant El Cigró d'Or

- Pròxim al centre del poble.
- Capacitat: 30 places, distribuïdes en dos menjadors. Ambient acollidor.
- Bona relació qualitat- preu.
- Canvi recent de propietat, amb obertura recent.

ACTIVITATS

En aquests moments no hi ha activitats turístiques organitzades que es puguin fer a Gelida. Existeixen diferents projectes que, amb diferents graus de probabilitats, es podrien posar en pràctica aviat:

Visites i activitats al castell

Un cop acabada l'adequació del conjunt del castell, s'hi posarà en marxa el servei didàctic:

- Visites guiades per a grups escolars (els dies laborables, amb concertació prèvia), que es complementaran amb dossiers d'activitats i, en un futur, amb tallers a l'entorn de l'arqueologia, les llegendes i, també, excursions per a descobrir l'orografia de la zona.
- Visites obertes al públic en general (dissabtes i festius de 10 a 2 h.), que inclouran una visita lliure al centre d'interpretació, una visita a l'església i al futur audiovisual i una visita comentada a tot el conjunt. També s'hi portaran a terme visites específiques relacionades amb l'àmbit local. Seran més especialitzades i es destinaran al públic de la zona.
- En un futur, també es preveu organitzar visites específiques per a minusvàlids.
- L'Associació d'Amics del Castell seguirà organitzant concerts de jazz al castell, dels quals se'n vol augmentar la freqüència, així com també sopars medievals.

Itineraris senyalitzats

- “Camí de la Garnatxa”: itinerari de llarg recorregut que recorre el terme de Gelida, part de les Serres d’Ordal, Subirats i fins Sant Llorenç d’Hortons. L’ha senyalitzat i en fa la difusió la Diputació de Barcelona i el Consorci de promoció turística de l’Alt Penedès.
- “Itinerari cicloturístic per muntanya” i “Circuit per deu fonts de Gelida”; ambdós dissenyats pel col·lectiu “Gelida: lleuresports”.

Altres activitats

- Projectes impulsats per Joaquim Margarit (alguns es troben en fase molt incipient). Per exemple: el Bosquet del Mil·leni (activitats de natura), Jardinets de Bosc (activitats per a escolars), Mas Granada i Font del Ferriol (activitats relacionades amb la història, el món rural i zona de lleure), guia d’itineraris per a l’entorn de Gelida i les fonts.
- Activitats eqüestres. Les instal·lacions del club Eqüestre ca n’Oller de la Muntanya han tancat les portes recentment. En aquests moments s’ignora si tornaran a obrir.

COMERÇ

El centre comercial de Gelida, situat al nucli antic, coincideix amb l’àrea on es concentra el patrimoni modernista i on es visualitza la imatge de poble d’estiueig típic de començament de segle XX. Per tant, un itinerari centrat en aquest tema coincidiria amb el centre comercial.

Ara bé, a diferència dels carrers i les cases, no hi sembla haver cap establiment que hagi conservat un aspecte típic de començament de segle XX. Les botigues solen tenir una imatge actual convencional.

Pel què fa als seus productes, sí que hi ha alguns establiments que tenen cert interès turístic. Per exemple, la Pastisseria la Confiança o la Joieria Montserrat Barquet, on s’eleboren uns productes artesanals que han esdevingut típics de Gelida. Els clients d’aquests productes típics i souvenirs són els mateixos gelidencs, més que no pas els visitants foranis.

Joieria Montserrat Barquet

- Té una col·lecció d’elements en plata amb motius gelidencs de creació pròpia (funicular, castell, escut...), així com altres elements (punts de llibre, penjolls, pins, quadres amb vistes del poble, etc.).
- Local convencional.

Pâtisserie La Confiança

- És la tercera pastisseria de tradició familiar més antiga de Catalunya. Té un receptari propi de principi de segle XX (“La Cuina de l’àvia”), que ha quedat consolidat en un seguit de productes emblemàtics (Funis, Gelidencs, Tortell de Sant Pau, Tisores de Santa Llúcia, etc.)

- Obrador propi. Distribució dels productes a d’altres establiments.
- Dues sucursals: una al c/ Major, en ple centre; i l’altra al c/ del Sol, d’obertura recent i ubicada a la sortida del poble en direcció cap a Sant Sadurní.
- Les sales interiors del local del c/ del Sol tenen cert aire típic.
- La pastisseria ha tingut força difusió a nivell de publicity.

Pâtisserie la Montserratina

- Venda de productes típics vinculats amb Gelida, fabricats a l’obra d’obra de La Confiança o d’elaboració pròpia (moscatell amb etiquetatge al·lusiu a Gelida).

- Local convencional.

Embotits artesanals de Can Comes

- Productes d’elaboració pròpia amb una certa anomenada. Alguns clients es desplacen expressament a Gelida per comprar aquests embotits

- Local sense interès (tipus supermercat).

Papers Banchs

- És l’únic establiment que manté vigent la tradició paperera a Gelida.
- Venda de productes típics de Gelida fets en diferents aplicacions de paper (postals, quadres, etc.)

- Productes i activitats a l’entorn del “paper nu”, una tècnica inventada pel mateix propietari amb la qual singularitza les aplicacions. Les activitats consisteixen en tallers, exposicions, col·laboracions amb escoles, etc.

- Possibilitat d’atendre visites. En grups reduïts i amb concertació prèvia.
- Difusió del taller a través de revistes especialitzades i la participació a mostres.

1.3 Urbanisme

Evolució urbanística

El centre de la vila ha conservat en força grau les peculiaritats d'un poble de començament de segle XX, que es pot associar amb un ambient de vila d'estiuatge. Aquest nucli històric, amb unes característiques força homogènies, és susceptible d'acollir un recorregut turístic interessant.

El creixement urbanístic més modern s'ha fet a la perifèria, en noves àrees urbanitzades amb cases adossades o unifamiliars. Queden visualment i topogràficament separades del centre històric.

Es constata una tendència a la construcció de nous habitatges en aquestes zones perifèriques. Gelida s'està incorporant a l'anella exterior de l'àrea metropolitana com a lloc de residència. La tendència ja no són segones, sinó primeres residències: famílies que treballen a l'àrea metropolitana i viuen a Gelida.

PROJECTES URBANÍSTICS

Entre els projectes urbanístics que poden afectar la proposta turística de Gelida cal esmentar els següents:

Parc Central

El Parc Central articularà la vessant sud de Gelida com a una nova àrea lúdica, espai verd i també per a la urbanització.

L'espina dorsal del projecte seran els dos torrents que determinen l'orografia de la zona, els quals es posaran de nou al descobert i esdevindran el fil d'una adequació dels espais naturals que els envolten. La Font Barbuda, la Font de Sant Miquel i la Font de Cantillepa, en tant que se situen a l'entorn d'aquests torrents, seran els tres punts nodals de la xarxa.

El projecte s'iniciarà el 2003, amb una primera fase on s'intervindrà a la zona de la Font Barbuda. S'hi farà arribar l'aigua de la Font de Sant Miquel a través d'una canalització exterior.

Remodelació del sector de l'Ajuntament

Remodelació profunda de l'edifici de l'Ajuntament i el seu entorn. De l'antic edifici tan sols se'n conservarà la façana i algunes estructures de la planta baixa, per tal d'adequar el nou a les actuals necessitats de la corporació i incorporar les estances de la Guàrdia Urbana i el Jutjat de Pau.

També s'urbanitzarà el terreny del seu entorn, procurant una nova plaça al centre del poble i un aparcament semisoterrat en el seu subsòl.

1.4 Públic

PÚBLIC ACTUAL

Tot i que no es disposa de dades quantitatives, es constata que existeix una activitat turística incipient, que es podria caracteritzar en els següents termes:

Famílies que es desplacen a Gelida en caps de setmana

- Les temporades preferents són la primavera i l'estiu.
- Activitats: la Font de Can Torrents i el Castell destaquen com als punts més concorreguts. Les vies d'escalada de la Font Freda també tenen certa afluència.
- Procedència preferentment de l'àrea barcelonina
- Comerços: compres a les pastisseries (especialment a la sucursal de La Confiança al c/ del Sol, en tant que és un lloc de pas) i, en menor grau, a la Cansaladeria Can Comas.
- Restauració: es detecta una insuficiència important de públic en cap de setmana, que comporta el tancament d'alguns dels establiments. Dades significatives són les de Cal Panyella: de la seixantena de menús en dies laborables, els diumenges es redueixen en una quinzena.
- Allotjament: els turistes n'han posat de manifest la seva mancança, segons dades dels restaurants i comerços.

Diades especials

- La Festa de Santa Llúcia és l'esdeveniment que té una major capacitat d'atracció de públic de fora. La Festa del Paper, que havia tingut un cert ressò, s'ha deixat de fer.

1.5 Coordinació amb el Penedès

CONSORCI DE PROMOCIÓ TURÍSTICA DE L'ALT PENEDE'S

Composició del Consorci

El Consorci, liderat pel Consell Comarcal, agrupa entitats públiques i privades: patronats turístics municipals, resta de municipis que no tenen patronat, Cambra de Comerç, Fundació Caixa Penedès, Denominació d'origen del Penedès, i compta amb la participació d'agents i empreses turístiques que paguen una quota anual.

Rutes del Vi i el Cava

És el principal projecte del Consorci i el que s'està portant a terme en una primera fase. Es defineixen set rutes per la comarca, amb un seguit d'establiments que s'hi adhireixen (caves, restaurants i altres establiments relacionats bàsicament amb el sector alimentari). Abans de dos anys es preveu tenir enllestida la senyalització i els fulletons de difusió.

Senyalització:

- Senyalització estàtica: Es preveu situar-la a les entrades dels municipis. Es preveu la creació d'unes mini-àrees amb plafons que ofereixin una informació completa
- Senyalització més dinàmica (dieccional): indicant en quina ruta estàs.

Centres d'Informació Turística

Es prevuen, de moment, tres centres d'informació que han d'articular les rutes:

- Vilafranca del Penedès
- Sant Sadurní d'Anoia
- Subirats

Gelida

Figura en una de les set rutes del Vi i el Cava. Actualment, l'únic establiment adherit són les Caves Torelló. Es preveu l'adhesió de les Caves Ramon-Canals (properes a Gelida però a la comarca veïna).

Altres productes-rutes: els castells del Penedès

És prevista en una segona fase i es desenvoluparà sobre el patrimoni històric de la comarca.

Turisme verd

És prevista, en una tercera fase, vincular natura i senderisme, amb un seguit d'itineraris interconnectats, cadascun amb el nom d'una varietat de raïm. De moment, la Diputació de Barcelona ja ha senyalitzat alguna de les rutes, ha editat els respectius fulletons i, abans d'un any, preveu la publicació d'un llibre sobre les rutes de senderisme del Penedès.

La ruta que passa per Gelida s'anomena "Camí de la Garnatxa". Ha estat senyalitzada recentment i la publicació de fulletons és imminent. El seu itinerari ja l'hem descrit en l'apartat de les activitats turístiques.

Annex 2:
Proposta d'itineraris i
senyalització d'edificis

2.1 Itineraris turístics per Gelida

PLANTEJAMENT GENERAL

Justificació

Tal com hem indicat en el pla d'actuacions (acció 2.1.) plantejem la visita turística de Gelida en dos itineraris: un que es centra a fer un recorregut per contemplar el patrimoni del casc urbà i el segon que extén el seu recorregut pels afores de la vila. Hem cregut idoni cobrir aquests dos àmbits territorials per tal d'oferir la possibilitat d'una visita que, sense ser excessiva, sigui el màxim de completa en relació amb aquells elements més característics de la vila. És a dir:

- D'una banda el nucli urbà, on es concentra la major part d'edificis de caràcter modernista, el centre comercial i, en definitiva, la major part de serveis i elements característics.
- D'altra banda, el paisatge de l'entorn de Gelida, que posa al visitant en contacte amb el medi natural i les fonts del voltant del poble; elements imprescindibles a l'hora d'entendre Gelida com a una "vila d'estiueig".
- L'existència del castell a l'entorn proper de Gelida. De manera que un dels objectius dels itineraris és connectar les dues àrees amb més potencial turístic: el centre de la vila i el castell.
- Finalment, una part important del patrimoni que es troba als afores del casc urbà, com ara algunes de les principals torres d'estiuejants.

Llocs estratègics

Els dos itineraris tenen el seu inici a l'Estació de dalt del Funicular, en tant que és un distintiu del poble, és un lloc central i permet enllaçar l'arribada al poble amb funicular i l'inici dels itineraris. A més, és un lloc proper a l'Ajuntament, on proposem instal·lar l'oficina de turisme.

També proposem l'adequació de tres punts estratègics d'informació (acció 2.2), que consistiran en de plafons on hi haurà el plànol de la vila amb els dos itineraris indicats. Aquests punts estarien situats a l'estació de dalt del funicular, a la Font Barbuda, a la Font de Can Torrents.

DESCRIPCIÓ DELS ITINERARIS

Itinerari 1: Gelida modernista

Aquest primer itinerari, més curt, recorre els carrers més centrals de Gelida: els carrers Major, Mossèn Jaume Via, Sant Lluís, de la Barceloneta, Àngel Guimerà i el Passeig J. Rossell i Massana.

Es tracta del nucli històric del poble, que es transformà notablement al tombant del segle passat. Ha conservat un bon nombre d'edificis històrics i, en general, la fesomia d'un poble de principis de segle XX: hi ha pocs blocs de pisos, els carrers són estrets, les façanes estan decorades amb motius característics... Tot plegat contribueix a fer de l'itinerari un passeig agradable i visualment coherent.

La zona coincideix amb l'actual centre comercial de la vila. Això contribueix a donar-li vida i afegeix l'al·licient que el visitant hi pot adquirir productes típics de Gelida. Una activitat que es pot incloure a l'itinerari és la visita al campanar de l'església parroquial. Especialment, quan es tractés de visites en grup.

El temps aproximat del recorregut és de 1 hora.

Itinerari 2: Fonts, castell i vila d'estiu

El segon itinerari articula el patrimoni dispers pels afores del poble, especialment el Castell i alguna de les torres més importants de la primera època d'estiu.

A part del patrimoni, el medi natural també és un dels seus atractius principals. Frondós i amb alguna de les fonts que popularitzaren Gelida a principis de segle XX: la Font Barbuda, la Font de Cantillepa i la Font de Sant Miquel. L'activitat que s'inclou en l'itinerari és la visita al castell.

El temps aproximat del recorregut és de 2 hores (sense comptar el temps dedicat a la visita del castell).

2.2 Senyalització dels principals edificis d'interès

Consideracions prèvies

Tal com hem indicat al pla d'actuacions (acció 2.1) considerem que, a part de la senyalització dels itineraris, fóra interessant la col·locació de plaques d'identificació als edificis més destacats de la vila amb la finalitat de posar de relleu el patrimoni arquitectònic i, al mateix temps, aportar informació al visitant sobre aquests edificis. Així mateix, aquesta intervenció servirà per plasmar als carrers de la vila una imatge turística que personalitzi i identifiqui la realitat de Gelida.

En principi, proposem la senyalització d'edificis que es troben dins els itineraris que hem assenyalat, sense desestimar que en un futur es pugui ampliar aquesta actuació a altres edificis o elements d'interès en un radi més ampli.

La relació d'edificis que segueix no deixa de ser una primera proposta i, abans de qualsevol actuació, s'hauria de contrastar amb l'opinió d'especialistes locals que coneguin a fons la història i el patrimoni arquitectònic de Gelida. Així mateix, la informació que especifiquem sobre cada element és tan sols orientativa.

INVENTARI D'EDIFICIS A SENYALITZAR

Carrer Sant Lluís

- Casa Valls (Escoles Velles). n. 21

Torre aïllada de finals del XIX amb jardí al voltant. Llenguatge eclèctic amb insinuacions modernistes. La conservació exterior és bona. Actualment serveix com a IES de Gelida, del qual n'està previst un trasllat imminent.

- Casa Jové. n. 13- 19.

Torre aïllada envoltada de terrassa i jardí, datada el 1911. Estil modernista de record secessionista. Destaquen les decoracions i arts aplicades de la façana. En general, l'edifici està força malmès. S'ha posat a la venda.

- Casa Sara. n. 9- 11.

Casa modernista amb jardí lateral, datada al 1909. Destaca l'ornamentació floral de la façana.

- Torre Monturiol. n. 37- 47.

Torre d'estil modernista amb una forta influència francesa, datada al 1888.

Carrer de la Barceloneta

- Casa Pallejà. n. 41.

Torre d'estil modernista, amb una gran terrassa davantera. Té valor simbòlic perquè fou la casa de Ramon Pallejà, poeta i activista cultural molt vinculat a Gelida.

- Casa Castells. n. 27- 31.

Torre datada el 1919 i construïda per Amadeu Llopart. Ressalta per la seva contundència volumètrica i les terrasses disposades en diferents nivells.

- Casa de la Vila. n. 28- 12.

Edifici neoclàssic construït per Laureà Arroyo el 1879. Estilísticament resulta l'homòleg de "El Centru": són molt similars a nivell de façana i foren construïts durant uns mateixos anys. En la remodelació que s'hi porta a terme es conservaran la façana i les voltes de la planta baixa.

Carrer Àngel Guimerà

- Torre Delfin, n. 1- 3.

Torre de llenguatge noucentista, construïda per Ramon Raventós el 1926 i, actualment, ben conservada. Al seu darrera s'hi obté una panoràmica molt bona.

- Casa del Senyor

Gran casal nobiliari del segle XVI, amb elements de fortificació i amb pati interior. Es tracta de l'edifici més noble que es conserva dins del casc urbà. Però està molt deteriorat.

Plaça Major

- Església parroquial

Església neoclàssica que presideix la Plaça Major. Fou construïda entre el 1857 i el 1871. Hi destaquen la Capella del Santíssim i el campanar.

- Rectoria

Edifici de llenguatge historicista, construït per Laureà Arroyo el 1881.

- Can Terra

Antiga masia datada al 1633. Actualment funciona com a restaurant.

Carrer Major

- Antic Centre Cultural i Recreatiu ("El Centru"). n. 51.

Centre cultural construït el 1877. Guarda moltes similituds estilístiques amb la Casa de la Vila. Actualment, serveix com a biblioteca i sala d'exposicions municipal.

- Casa Comelles. n. 41.

Construïda el 1892, es tractava d'una casa inicialment unifamiliar. Llenguatge eclecticista profusament ornamentat.

- Casa Ràfols. n. 18.

Casa modernista amb influència noucentista. Destaca la façana pels seus finestrals i efectes cromàtics. Per tal que es poguessin apreciar, requeriria una neteja a fons.

- Societat Coral d'Artesans. n. 12.

Edifici construït el 1917 per Josep Ros, arquitecte municipal. Destaca la façana, estructurada simbòlicament i ornamentada amb motius al·legòrics. Actualment conté un seguit de sales polivalents, una pista de ball, un teatre i un cafè. La remodelació moderna que s'ha fet al seu interior esguerra tot l'encant que l'edifici pogués tenir.

- Casa Mir. n. 74- 84.

Torre aïllada amb jardí al voltant. Llenguatge eclecticista. Bona conservació.

Carrer Mossèn Jaume Via

- Ca l'Adela. n. 71- 72.

Casa modernista destacada pels seus motius ornamentals i per les arts aplicades de la façana, especialment, la barana del balcó.

- Casa Delgado. n. 65.

Construïda el 1910, es tracta d'una de les petites joies del modernisme de Gelida. Exteriorment destaca l'articulació i l'ornamentació de la seva façana: cancell de ferro forjat, balcó semicircular i voladís de ceràmica vidriada.

- Convent de les Monges Franciscanes. n. 17.

Edifici d'una volumetria contundent, de llenguatge historicista. La conservació és bona i actualment serveix com a centre d'iniciatives culturals i, la capella, com a sala d'exposicions eventual.

- Casa Mossèn Jaume. n. 11-15

Casa d'estil historicista i amb elements ornamentals molt heterogenis.

- Casa Riba, n. 1- 3

Casa inicialment aïllada, amb jardí al voltant. Construída per Josep Ros el 1925. Llenguatge noucentista amb sensibilitat pairalista.

Avinguda Colomer

- Casa Pomar

És un dels testimonis arquitectònics de l'estiueig dels anys vint, de llenguatge noucentista. Bona conservació. Poca visibilitat de l'edifici degut als jardins laterals. Valor afegit: s'hi rodaren escenes de la pel·lícula "Las largas vacaciones del 36", de Jaime Camino.

Carrer Sant Pere

- Casa Gainés, n. 23.

Testimoni original de l'estiueig, de llenguatge noucentista. Força deteriorada.

C- 243b. Cra. Sant Sadurní.

- Casa Torras

En aquesta gran finca hi destaquen dos edificis. El més visible és una torre de dimensions considerables que pertany al neoclassicisme francès. A un nivell inferior hi ha edificacions més modernes que també destaquen, per originalitat. Els jardins tenen molta importància. En algun tram, impedeixen la visibilitat. Tanmateix, estaria bé que des del camí arbrat que flanqueja la carretera es pogués visibilitzar la torre i el seu portal.

- Casa Font.

Construïda per Josep Masdeu el 1928, l'edifici serví com a hotel durant l'època de l'estiueig de començament de segle XX. Avui és una residència d'avis. Llenguatge noucentista d'inspiració pairalista.

Annex 3:

Agents entrevistats

Agents entrevistats

El treball de camp que portarem a terme a Gelida consistí en la visita als llocs d'interès i amb potencial turístic i en entrevistes amb els agents representatius de cada un dels sectors amb què es vincula el turisme. Dels llocs visitats, n'hi ha la fitxa corresponent al capítol dels recursos turístics; mentre que la informació obtinguda de les persones entrevistades ha servit per configurar la resta de l'anàlisi. A continuació, adherim la relació de totes elles.

AGENTS INSTITUCIONALS

Des de l'Ajuntament de Gelida, Lluís Valls ens ha cedit tota la informació que hem requerit sobre comerç, sobre les reformes urbanístiques que s'estan portant a terme, les que es preveuen en un futur i, a l'entorn del patrimoni de Gelida, l'inventari d'edificis que es portà a terme arran de la revisió del pla d'ordenació municipal els anys 1980- 81. Ramon Olivella, aleshores president del consorci de promoció turística de l'Alt Penedès, ens ha facilitat el coneixement de les estratègies que actualment s'estan portant a terme per la promoció de la comarca.

- Lluís Valls. Alcalde de Gelida
- Ramon Olivella. President del Consorci de promoció turística de l'Alt Penedès i President del Patronat de Subirats
- Martí Ollé. Regidor de l'ajuntament de Gelida i propietari de Vins Ollé

Associacions i entitats

Ha estat especialment grata la col·laboració dels historiadors Alfred Mauri i Montse Julià, ambdós de l'Associació d'Amics del Castell de Gelida. L'explicació de l'Alfred sobre el castell, la seva primera fase de rehabilitació i els projectes de futur, ha estat imprescindible per a conèixer un dels recursos arquitectònics claus que té el poble. Igualment, ha estat important la disposició de Montse Julià, que ens ha facilitat dades sobre el patrimoni modernista de Gelida, així com també ens ha assessorat a l'entorn de les propostes d'itineraris que exposem a l'annex 2.

- Alfred Mauri. President de l'Associació d'Amics del Castell de Gelida
- Joaquim Margarit. President de l'Associació “Gelida: salvem les fonts”, entre d'altres projectes
- Montse Julià. Bibliotecària de la Biblioteca Jaume Vila i Pascual. Historiadora i membre de l'Associació d'Amics del Castell de Gelida. Ha estudiat a fons el patrimoni modernista de Gelida
- Jordi Julià. Col·labora en l'organització de la Festa de Santa Llúcia de Gelida

AGENTS PRIVATS

L'entrevista amb una bona quantitat dels agents privats del poble ha estat necessària per descriure l'oferta turística que Gelida disposa actualment, així com les seves possibilitats per a un desenvolupament immediat i a llarg plaç.

Vins i caves

- Lluís Plaja, soci de Bodegas Montcau, a Can Castany
- Ernestina Torelló, administradora de Caves Torelló, a Can Martí de Baix

Comerços

- Montserrat Barquet, propietària de la Joieria Montserrat Barquet
- Salvadora Sánchez, propietària de la Pastisseria La Montserratina
- Montserrat Balart, propietària de la Pastisseria La Confiança
- Propietaris de Can Comas, establiment d'alimentació on s'elaboren embotits artesanals
- Narcís Banchs, propietari de Cal Banchs, taller on es produeix i es ven paper artesanal. Un dels antics impulsors de la Mostra del Paper de Gelida

Allotjament

- Maria Torner, propietària de Ca l'Emili, masia de turisme rural. Barriada de Can Parenostres

Restauració:

- Propietari del Bar Les Fonts, a l'àrea de Can Torrents
- Patrícia Ros, propietària del restaurant Can Terra

- Propietari del restaurant El Molí Nou, al Polígon Industrial La Gelidense
- Propietari del restaurant Can Panyella
- Propietari del restaurant El Cigró d'Or

Activitats turístiques:

- Propietari de Ca n'Oller de la Muntanya, centre hípic i restaurant fins fa poc temps
- Encarregat de Carns Romeu, on s'havien portat a terme visites guiades a les instal·lacions de l'obra
- Encarregada de Licors Barnidet, on s'havien portat a terme visites guiades a les instal·lacions de la fàbrica